

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenként ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak: Helyben és postán külvé. Egy évre 10 Ft - kr. 1/2, évre 2 Ft 50 kr. Fél évre 6 - . . . Egyes szám 10 . . .

Hirdetési díj: Őrhasas betűsorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű, mint azelőtt több ízben hirdetések, alkalmatosságok, legelőbb 10 kr. . . .

Régi felhő a hon egén.

Még mindig kísért a sötét alak, s rémletes csuhájával ijesztgeti a jámbor hivatelt. Halva született, de él. Meghalt, de feljár sirjából. Könnyű etalálni mi ez a csodaszülött? — A katolikus kérdés.

Különös dolog ez a mai kor történetében. Mert hiszen az egyház századok óta fényes, s mint uralkodó vallású tüni fel egykor. De az idő, mely a lelkiismereti szabadság országának nagyszerű vívmányokat tett, a vallás uralkodását szépen eltüntet, s kik eddig isten nevében, a vallás színe alatt „uralkodtak,” azokról a felvilágosodás százada naponként kezdte lefosztogatni azt a nyombusz, melyet a vakság nyolcz századon át önzőn rakott rá.

A kath. papság e nyombuszvesztésében keresendő most az ugynevezett katolikus kérdés gyökere. Sajnos dolog aztán még mindig, hogy ezt a vallással, a hívők érdekeivel erőszakoskodnak azonosítani.

Pedig itt a kormány könnyen kettévághatná a gordiusi csomót, ha mint az állam képviselője azt mondaná, hogy alkossunk meg a teljes vallásszabadságról szóló törvényt, s ezzel eladósítanánk, hogy prot. kath. vagy izr. kérdések merüljenek fel az államban. A katolikus kérdés is, mely már oly régi felhő a haza egén, leszállana azzá, a mi tulajdonképen, t. i. birtokviszonyi kérdés.

Ez ügyet legujabban Erdélyben hozák felszínre, midőn ott kath státusgyűlést tartának. Nem lehet feladatunk e gyűlés történetét elmondani, hanem azt megemlítenünk, hogy az erdélyi katolikusok mindig, meg az ugynevezett prot. uralom korszakában is, teljes autonómiát élveztek, s mégis nem elégedtek meg ezzel, hanem nekik „vagyton után kellett nézni, hiszen e nélkül a „szent atyák” sem tudták volna elhatározni, hogy az erdélyi gyűlésben, hogy egy „tanács” vegye át a kormánytól az ennek kezelése alatt álló alapítványokat.

Ily kívánságokkal állnak elő azok, kiknek országuk nem e világból való. S e kívánság is mi lehetne más, mint — katolikus kérdés.

Természetesen, a kormányknak nem állván hatalmában a gondviselésére bízott tárgyakból bármiknek is az országgyűlés tudta, akarata és beleegyezése nélkül tudni kiadni, — az erdélyi kívánságának sem tehet eleget a maga fejtől.

De tanúság lesz ez a kormányra nézve, s elhatározásra buzdíthatja.

Mind a szoroson vett magyarországi, mind az erdélyi katolikusok adtak már be felterjesztést a kormányhoz az autonómia ügyében, s mindaddig semmi elhatározást nem nyilvánított a kormány a maga részéről.

Addig aztán bajos e tárgyhöz szó-

lani, mert az érdeklődő könnyen úgy tűnhetnék föl, mint a ki szalmát csépel. A kormányknak kellene tehát e tekintetben mielőbb határozott álláspontot foglalni, mert a halogatás által csak a vallást a vagyonért szerető papság malmára hajtja a vizet.

Legegyeszerűbb volna, ha a kormány azon régi tanácsot fogadná meg, hogy kutassa ki a kath. papság kezében levő kincsek eredetét, miként juthattak azok a „holt kéz”-re? A történelmi adatok nyomán intézkedjék aztán úgy, mint azt az észszerűség hozza magával, hogy ne maradjon továbbra is egy-két ember használatában az a temérdek kincs, melynek jövedelméből ezer meg ezer szegény gyermeknek lehetne tisztességes iskoláztatni.

Ha a vagyoni kérdés megoldatik, akkor a mi ott még rendezetlen marad: az lesz a — valódi katolikus kérdés, melyhez aztán nem katolikusnak nincs szava.

Mi azt hisszük, hogy csak a papi birtokokon fordul meg minden kérdés, ennek rendezésével megszűnne a viszályok az egyház és állam közt.

Akkor növekednék az egyes vallásfelekezetbeliek bizalma is a kormányhoz. Csak siessünk tehát elosztani azt a régi felhőt a hon egéről, hadd süssön ki már valahára a — vallásszabadság napja.

Gyönyörű állapot. Magyarország képviselői tegnap a rendes időben nem kezdték meg ülésüket, mert a főrendiház jegyzője, kitől egy tárgyalásra került átiratot vártak, — elsludt. Ez Magyarország képviselői mindent békén türik.

Pestmegye tegnap rendkívüli közgyűlést tartott, melyen az új főispán Szapáry István gr. beiktatása is megtörtént.

Uj nemű lóporral tették kísérletet Pozsonyban a napokban. Az angol nemű kiegészítő, de a magyar minden tekintetben felülmúlja az eddigieket. Készül salitonsarvból, keuból és fából; ha nyílt téren meggyújt, csak lassan ég.

A budapesti tőzsdéről még folytonosan azt írják, hogy a börze állandóan lanyha, s az üzlet gyenge.

Trefort miniszter tegnapelőtt több iskolát nézett meg a fővárosban; a miniszter úgy találta, hogy a nem magyar ajtú tanulóik is örveadetes haladást tettek a magyar nyelvben.

A kereskedelmi miniszterium főtükörává — hír szerint Kilyényi Hugó fogna kinevezettni.

A határőrvidék polgárosítása ügyében az országgyűlési Deákör értekezletet tartott tegnap délután. Beszelt Szlávi, Deák F. s ez utóbbi a terület felosztását szerencsésnek tartja, végül indítványozza, hogy bizottság kildessék ki e ügyben jelentéstételre. Az indítvány elfogadtatott.

TÁRCZA.

SZÜLETÉS ÉS MŰVELTSÉG.

Regény négy kötetben.

Irta Schwartz Mária Zoélla.

Második rész.

(Folytatás.)

Igen, asszonyom, éjjel nappal utaztam, hogy Harthon kisasszonyt eszembe ne hagyjam. Sőt: pir lángot Frigga sracán.

És én híztem magamnak, hogy önnek ötvenet okozand Franciaországbeli egy régi ösméretet újra láthatni, — mondá Lília rövid szünet után.

Grófné volt szerencsém a felelti örömet önnek kifejezhetni.

De ez nem volt ok arra, hogy ma este ide jött.

Sokszor megeskik, hogy régi ösméretök elfelednek, és én nem vagyok elég vakmerő azt hinni, miszerint én megemlékeztem, hogy — Nem! Ea ellenben azt hittem, hogy ő: erről teljesen biztos volt.

Valentin felelete egyetlen meghajtás volt. Lília folytatta: — Most csak nem szándékozik ön Ljungbrót egyhamar elhagyni? — Már reggel elutazom innen.

L beteltem, kiáltá Lília és rá nézett. — Grófné, ez én nem is tudja, hogy gróf jószágai igazgatását remélni bízta? — Igen, azt tudom, szakítá felbe Lília,

de azt is tudom, hogy Harthon gróf, midőn minket az ide jövetelre meghívott, azon reményt fejezte ki, miszerint Aurélius hadnagy, ki Franciaországot bírta, Ljungbróban tartózkodómat kellesse megtenni, a mennyire lehet, előmozdítandja. Azért előre is felvette a gróf . . .

... hogy én honn maradjok. Mit bizonyít ez kegyelmes gróf, minthogy nem ismeri a kötelességeket, melyek távolléteimet kívánják?

Oly természetiek ezek, hogy nem áldozhat fel pár napot de Maille Liliának? — D' Maille kisasszony nincs többé, — mondá Valentin kisse megindulva. — Eddon grófné előtt pedig az ily áldozat nem birat becsesed.

Uram, ha az utóbbi önt erre kérének, megtagadná kérését? — Nemde, ön nem utazik el? Ön itt marad e rövid időn, míg én itt leszek.

Grófné, hiúságotam kemény kísérlet nek méltosztatik kitenni. Tisztelettel azonban sokkal többre becsülöm, minthogy gyözelmesen távozzam.

Uram, — mondá Lília susogva, — ezek után sértésnek venném, ha kérésem elodázná.

Hogy nem mehetek anyuira, miszerint önt megértsem, azt nagyon jól tudja, és azért . . .

... maradjon ön, szakítá felbe Lília. Ernfrid gróf most érkezett nejéhez.

A vigalomnak vége volt, és a vendégek elutaztak. Mindenki, ki Ljungbróban maradt, visszavonult szobájába.

A váci egyházmegye kath. iskoláiból 78 tanító hiányzik. Ehez nem kell kommentár.

A francia köztársasági eseményekről ma délig újabb adatok nem érkeztek. Az akkori francia lapok ugyan még csak most érkeztek ide, de újabb dolgokat ezek most mondának, hanem elbeszéltek nézeteket a maguk pártsemponyjáról. A francia nép közt a köztársasági párt nagy többségben van, s ennek közegei állítják, hogy a hatalom nem tarthatja fenagat sokáig a joggal szemben. A „Siecle” azt mondja, hogy Thiers tekintélye soha nem volt nagyobb az országban, mint épen e pillanatban. A bonapartista lapok is bevallják azt, hogy a monarchisták, mivel pártokra vannak szakadva, nem állítják vissza Franciaország trónját. Egy porosz lap pedig lehetőknek tartja, hogy Thiers újra kormányra jut. Anynyi tény, hogy az ország törvényes államformája a — köztársaság. S ez ellen még eddig nyíltan Mac-Mahon sem volt képes fellépni.

A bukás áldozatai.

A bécsi tőzsdévalóság hazánkban is nevezetesebb áldozatokat ragadt magával. Győr és Szeged már lakott a pénz feltehetőbb való szerelméért, most Sopron jött utjában azok sorára, megbukván az ottani hitelbank, s a soproni kereskedelmi s iparbank.

Képzelheti aztán hogy nem tulzott azon tudósítás, hogy a lakosság rémitő izgalomban van, midőn a kár oly nagy, hogy azt egyelőre kiszámítani lehetetlen; anynyi tény, hogy Sopron lakosságának nagy része anyagiagi tönkbe van téve.

Zimonyban a Herzl-ház bukása Belgrád és Páncsova közt százezrekre menő kárt okozott.

A fővárosban Schwarz terménykereskedő szintén nagyban bukott.

A pesti kereskedő közönség a bécsi válság által előidézett nyomozott helyzet érzésében egy értekezletet tartott tegnapi délután a Tigris szaladában, hogy megbeszéljék azon módokat eszközöket, melyek által az iparos és kereskedő gyors segélyt nyerjen. Az értekezleten Horn Ede előkelt. Közömböző indítványok tettek, melyek azonban mindannyian csak oda irányultak, hogy a kormány vagy az országgyűlés csináljon valamit, mi által a helyzet megjavuljon. Ismét csak a bécsi bankra gondoltak, adjon ez hitelt a kisebb bankoknak s a kisebb kereskedőknek közvetlenül is nyisson hitelt. Egy ideiglenes bizottság választott, melynek tagjai Rosenfeld, Diamantenstein, Tenczer Pal és Schlesinger.

Bécsben sem szűnt meg ez ideig a válság réme pusztítani. A bécsi alkuszbank és tőzsdévalóbank liquidáltak. Az osztrák építő társulat szintén az örvény szélén áll.

Bécsből való függésünknek ime, ujalog megadtuk az árát.

Oda támaszkodunk teljes örökből, s most a támasz kieséven lábunk alól, mi is bukásdolunk.

Még magával is ráthát egészen. De tanulhatunk mi a szomorú példából, minden tekintetben.

Anyira megszoktuk már Bécsre támaszkodni, hogy magunkon épen nem segítünk. Ébredjünk, míg nem késő.

S önállóságra törekvésünknek legyen első jele az önálló magyar jegybank felállításá.

És által talán kivethetjük magunkat Bécs zsebeiből.

S aztán haladhatunk tovább!

Bécsből a „N. Fr. Pr.” jelenti, hogy a pénzügyminiszterrel tartott értekezlet, melyben a hitéletet-, földhitel-, leszámloló- és

angol bank képvisellete s Wodianer és Winterstein vettek részt, kijelentette, hogy a kormány eddigi magatartása a pénzválsággal szemben annak enyítésére a legjobb eszközök mind-azok között, mit tenni hatalmában állt; az ezután követendő teendők között viszhangra tállát azon terv, mely szerint egy 30-30 millióval alapítandó hiteligylet váltókat számítojlon le s papirokat vegyen; e hiteligylethez szükséges pénzről a nemzeti bank gondoskodnék. Nevezett lap is közöl egy tervet, e szerint az exekuczióeljárás volna megszüntetendő, hanem az oly papirokat, melyek e sorsra jutnak, átvenné egy jólálló syndikatus. Egyszermind konstalálja a „N. Fr. Pr.” hogy több nagy pénzintézet még mindig nem fogad el betéteket s nagytias nélkül lehet a heverő pénz Bécsben 50 millióra tenni.

A bécsi közkiállításról.

(—) Egy bécsi magán levélből veszzük ki a következő sorokat, melyek rövid, de érdekes átfutattatás adnak a kiállításról.

Kedden — írja a magán levél — egész nap a világtkiállítás voltunk. Roppant fárasztó ez, kivált a szemnek. Az a melegség gazdagság, ami itt mutatkozik, mint az ember munká termelvénye, valóban szép színt ad a nemzetek testvéries egyezéséről a munkában s a mivelődésben! Legnagyobb örömmel szolgál, hogy Magyarország s az — mely már nem csupán Ungarnak van írva — tekintve elmaradásunkat, büszke lehet az eredményre, mit a nagy nemzetekkel való verseny között megkijert. Csina, izlésre, sőt a kiállított tárgyak számára nézve sem szégyelheti magát a többi nemzettel. Az általán gyűjteményes kiállítása — melyben a taneszközök s a nyomdászati termékek kiváló szerepet visznek, továbbá a magyar államvasutagazgatóság és a pesti tűzoltók kiállítási — sok jeles egyenes mellett — nagyon megteszik a hatást az idegenekre is.

A feliratok közt alig egy-kettő van, csupán németül, a többi magyarul is, vagy csak magyarul.

Részleteket azért sem írhatok, mert még nem láthatni az egészét. Vannak itt kiállítási névsorok, térképek sat, németül, franciául, angolul; csak magyarul nincs semmi. Azonban 3-8 napra ígérték magyar szöveg is! No, jobb későn, mint soha.

Ami a drágaságot illeti, én nem tapasztalok rendkívüliséget. Aki a nagyvárosi visz-kezeseket nem ismeri, azt minden órában buzdíthatják, de a vigyázó ember körülbelül ki jön annyival is, mint Pesten. A magyar csárdás csinos; étel, itala jó, a szolgálat lehetne jobb is; sok német beszéd van, de a pinceszir mind tud magyarul is. Az árak valamivel drágábbak, mint a rendes ár, de tulzotnak nem mondható. Aki azonban bérkocsit használ lóvonat vasut, vagy omnibus helyett; aki az étlapba tekintés nélkül jobbra balra parkancsat sat, az itt nem bírhatja a költséget. Nagyon mértékletesnek és vigyázónak kell lenni!

Ez egyszer kuriózzimmal kell végeznünk tudósításunkat. A „Wiener Zeitung” legközelebbi száma leírva az 5 éves Mária Valéria főhercegnő látogatását a kiállításán, így zeng szókott alázatteljes melódiaival: „Ő császári főnégye, Mária Valéria főhercegnő asszony, ma délelőtti 11 órákor, lady Throckmorton palotájában és Gabyka. a kíséretében újból felszerellette a közkiállítást látogatásával. A főhercegnő az udvari titkár Poliakovits és cs. k. főszállító, Theuycer ur fogadták a császári pavilon közelében, honnát a „Wigwam”-be kísérték Ő főnéjét a magyar osztály honvédséhez, innen a bécsi „bábu és ágymennék” osztályához, majd a francia s végül a svájci játékszerek osztályába. Itt a svájci osztály elnöke fogadta a főhercegnőt

előtt azt állította, hogy én a reggeli nyugalmat szeretem.

G-akran állítunk olyat a mi téves; így tettem én is.

Magyarázza meg okát, miért tette azt? — Nem sejt a kisasszony?

Nem uram, nekem nincsenek sejtéseim.

No jó, akkor ne beszéljünk arról.

Az igaz, ön igényt tart reá, miszerint megértessék felvilágosítás nélkül.

Engedje meg, hagyjuk ezt! Egyéb iránt bátor volam önt felkeresni, hogy bucsut vegyek önöl, mielőtt elutaztam.

Téhat bizonyosnak hitte, hogy nem alszom el, miután ön nem vett bucsut, midőn az éjjel elváltunk?

Biztos voltam, hogy önt itt találom.

Könnyen elszámíthatna volna magát.

Én nem számíthatom el magamat.

Frigga elhallgatott. Darabig mindketten a ködöt nézték, mely emelkedett feléle.

Ön elutazik? kérdé újra Frigga. Megvallom, ezen csudákozom.

Azon nem csudálkozhatik Frigga kisasszony, de azon csudálkozhatnék, ha maradtam volna.

De hiszen voltak reá.

A mit tenni vonszoktam, bár ön kérne, nem vehetne reá senki, hogy megtegyem.

Vigyázzon, nehogy újra téves tételt állítson fel.

asszonyt, ki is aztán a többi termekben kálaszolta Ő főnéjét.

Főhercegnő asszony. Ő főnégye e helyen újból hangot adott legfőbb meglegedésének s örömet fejezve ki az itt kiállított magyar s erü tárgyak fölött, szíveslyes köszönetet mondott a 11 órákor visszakocsizott a császári palotába. Közöltük fentebbi sorokat szöröl szóra azért, hogy lássák olvasónk, hogy szoktak írni a rabzolgák s — a „Wiener Zeitung”.

Üssük a vasat!

A muzeumegylet egyében. —

(*) Minden eszmének legbiztosabban megölő mérge — az agronhaltatás.

Nem szeretnék, ha így járna a debreczeni muzeumegylet eszméje is, melynek elterezésében közelebből indultak meg a nyilvános mozgalom.

Akkor egy bizottság választott, mely az eszme megvalósítása tervének elkészítésével bízott meg. Ugy haljuk, de nem állunk jól érte, hogy a bizottság a mult hétfőn gyűlést tartott, melyrol azonban semmi hír nem érkezett ki, holott óhajandó volna az ügy érdekében, hogy e bizottság minél nyilvánosabban végezze teendőit.

A muzeumegylet első gyűlése óta még egy másik terv is merült fel, épen e lapok hasábján dr. Zelisz Dániel tollából, hogy t. i. a muzeumegylet alakuljon át természetudományi egyletté, s ez csináljon városi muzeumot.

E terv halgatással mellőztetett mindaddig, pedig az ügy megérdemelvé, hogy megbeszéljék.

Nekünk ugyan úgy tetszik az általános hallgatásból, hogy ama terv nem volt rossz.

De aztán csak mozoznak valamelyik irányban határozatlan!

Zeliznek teljes igazsága van abban, hogy ha muzeumot akarunk létesíteni, legyen az — városi muzeum.

Mert különben csak a végre kellene egye-sülnünk, hogy az egyházkerület muzeumát gyarapítsuk, amit pedig, ha módunkban volt, eddig is megtettünk, habár annak a muzeumnak semmi hasznát nem vevők is.

Hetenként csak két órában lehetett azt nézgetni, annak, a ki befért.

De ez is mit ér?

Még csak egy névsor sincs ott, mely utmutatásul szolgálhatna némileg az érdeklődőknek. Egyebet is, csak holt anyagokat láthat ott a közönség.

Anyaguk tehát már volna, s ennek nem szerzésén, hanem gyarapításán kellene munködnünk.

De a fősziklet az volna épen, hogy a tudomány meglevő holt anyagának életet adjunk. Tegyük hozzáférhetővé a tudomány mindenki számára, népszerű előadások által.

Nem tudjuk, miként vélekedik e tekintetben a muzeumegyleti bizottság, de óhajtandó volna, hogy az ügy a nyilvánosság terén megvitatassék. Így juthatnak el csakis a kívánt eredményre.

Csak meg ne állapodjunk az ut közepén, s halgatásunk által ne öljük meg erőszakosan a szép eszmét.

Addig üssük a vasat, míg meleg!

UDONSÁGOK.

Városi közgyűlés fog tartatni a jövő csütörtökön, jun. 5 én, melyre előre is felhívjuk az illető bizottsági tagok figyelmét.

Tisza Kálmán, városuk egyik országgyűlési képviselője a püskötúti mezejek Geszten családjá költöten fogja tölteni.

Rosz időket élünk. A szakorgyár a mult üzleti évben 86 ezer ft körül vesztett. Itt a tény magában véve is elég szomoruan szól.

Mikor jön vissza? — Ha az aratásnak vége lesz. — Jó, üdvöz legyen akkor is, és mindig is! Közömbön hogy el megy! folytatá gyöngéd mosolylyal.

A következő pillanatban egyedül állott a tengerparton.

A nap sugari most törtek át a ködön. Frigga gondolat: — Én tehát helyesen írtam meg át. Jól esik szívennek, hogy azon atlan tisztelettel ajándékozhatom meg.

E pillanatban hallatszott egy elutaszó szer-kér zörgése. Frigga folytató gondolatait: — Ő akkor jön vissza, ha az aratásnak vége lesz. Mily különbség közte és Arthur között! — Arthur! — ismétlé gondolat arczal. Évek teltek el a várakozásban, hogy visszajöved; de ő nem jött. Most is félek, hogy az aratás hazahordatik és elfogyasztatik, mikorra ő Ljungbróban látítja magát.

A reggeli tudatta a gróffal az orvos, hogy a hadnagy Stemybe utazott, s néhány hét előtt nem tér vissza.

A gróf az Aurélius által kifejtett tevékenység és ügyesség feletti dicsőretébe merült el.

Lília fehér reggeli öltönyére öntötte a kávé. Ernfrid sajnáságos tekintetét vetve ne-jére, puszokodott, hogy nem volt alkalma Valentinall közlelebről megosmerkedhetni.

(Folyt. következik.)

